

Radek V o l e j n í k (Praha)

NOVÉ ONOMASTICKÉ PUBLIKACE Z BULHARSKA

Bulharská onomastika (a toponomastika zvláště) zažívá evidentně v posledním desetiletí velký rozmach. Svědčí o tom velké množství onomastických publikací, které v minulých měsících přišly do redakce Acta onomastica, i jejich vesměs vysoká kvalita, co se týče zpracování. Některé z nich však vycházejí s velkým zpožděním po svém napsání a nezřídka až po smrti autora (např. u **L. Minevové-Kovačevové** je to 15 let po její smrti, podobně také u **G. Christova**, **N. Kovačeva** a **R. Kovačevové-Cvetanovové**). Všechny jsou psané v bulharském jazyce (resumé v angličtině v nich až na několik výjimek – např. u **A. Petkovové** – nejsou).

Tyto publikace lze podle tematiky rozdělit do dvou velkých skupin. Do první z nich náleží knihy, které mají monografický charakter a zachycují toponymii určitého geografického prostoru v Bulharsku, většího, či menšího. S tím souvisí také fakt, že tyto knihy kladou velký důraz na sebraný jazykový materiál, který je v nich rovněž explicitně uveden – vesměs ve formě abecedního slovníku.

V tomto směru jsou tedy z celků, které víceméně akceptují dnešní administrativní dělení Bulharska (viz wikipedia) a jež jsou nazvány podle centrálního města, zkoumána toponyma v Pernické oblasti (autor **V. Velev**),¹⁾ v Plevenské oblasti (**A. Petkovová**),²⁾ v Rusenské oblasti (**L. Minevová-Kovačevová**; konkrétně se zde jedná o toponyma z okolí města Ruse)³⁾ a v Plovdivské oblasti (**P. Michajlov**; v tomto případě jde speciálně o tzv. pamětní /memoriální/ jména vesnic, tj. o jména dávaná sídlům na památku po určité historické osobnosti nebo události).⁴⁾

Z menších územních celků (popř. okresů) Bulharska se pak jedná o Ardinsko (**G. Christov**),⁵⁾ Bělenko (**N. Kovačev**, **R. Kovačevová-Cvetanovová**),⁶⁾ Charmanlijsko (**R. Kokaličevová**),⁷⁾ Ivajlovgradsko (**N. Bečevová**),⁸⁾ Karlovsko (**E. Parvanovová-Grošelová**),⁹⁾ Lukovitsko (**N. Ivanovová**),¹⁰⁾ Malkotarnovsko (**S. Rajčevski**),¹¹⁾

¹⁾ В. Велев, Местните имена в Пернишко, Велико Търново 2010.

²⁾ А. Петкова, Местните имена в Плевенско, Велико Търново 2010.

³⁾ Л. Минева-Ковачева, Местните имена в Русенско, Велико Търново 2009.

⁴⁾ П. Михайлов, Възпоменателни селищни имена в Пловдивска област, Пловдив 2010.

⁵⁾ Г. Христов, Местните имена в Ардинско, Велико Търново 2009.

⁶⁾ Н. Ковачев – Р. Ковачева-Цветанова, Местните имена в Белеенско, Велико Търново 2009.

⁷⁾ Р. Кокаличева, Местните имена в Харманлийско, Велико Търново 2011.

⁸⁾ Н. Бечева, Местните имена в Ивайловградско, Велико Търново 2010.

⁹⁾ Е. Първанова-Гръшел, Топонимията на Карловско, Велико Търново 2011.

¹⁰⁾ Н. Иванова, Местните имена в Луковитско, Велико Търново 2009.

Nikopolsko (**K. Cankov**),¹²⁾ Topolovgradsko (**D. Lalčev**; přesněji jde o tzv. Sakarský region)¹³⁾ a rovněž pohoří Rodopy (**G. Christov**; jedná se tu o toponyma, v nichž se odrážejí etnické a náboženské procesy; tj. jde o místní jména vzniklá z antroponym a také o křesťanské prvky v rodopské toponymii).¹⁴⁾ Výjimku v této skupině tvoří knížka věnovaná městu *Tutrakan* (**T. Balkanski**; jedná se o tzv. jazykoarcheologický přehled, zabývající se převážně oikonymi, v tomto případě ovšem bez explicitního slovníku).¹⁵⁾

Uvedené knihy se víceméně drží stejného vzoru (většinou i ve svých názvech), mají podobné uspořádání obsahu, každou lze rozdělit na obecnější, úvodně-teoretické jazykové (popř. historické) části a část slovníkovou (plus samozřejmě bohatá bibliografie na závěr), i když v jednotlivostech jsou určité rozdíly. Často se v nich objevuje jazyková charakteristika příslušných toponym a jejich sémantická klasifikace. Většina publikací týkající se územního celku se také drží stejného formátu a druhu vazby, mají i podobnou obálku a tvoří tak v podstatě ediční řadu, i když zde rovněž záleží na počtu stran u konkrétní publikace a také na vydavatelství. Uvnitř bývá uvedena fotografie autora a někdy jsou v knize i mapky zkoumané oblasti. Každá kniha má předmět a cíl – např. v publikaci o Lukovitsku jsou předmětem zkoumání zeměpisná jména (hydronyma, oronyma, oikonyma) okresu města Lukovit a hlavním cílem je odhalit úplnou představu o toponymickém systému tohoto okresu a objasnit význam a původ zdejších jmen. Nejobsáhlejší knihou této edice je publikace věnovaná Charmanlijsku, ta má téměř 700 stran. Svým charakterem sem patří i kniha o příjmeních severozápadního Bulharska (autor **L. Selimski**),¹⁶⁾ ta se však samozřejmě týká bulharských příjmení v této oblasti (po formální a sémantické analýze zjištěných příjmení následuje jejich etymologický slovník, který je jádrem této práce).

Druhou skupinu knih tvoří publikace obecnějšího charakteru. Patří sem především Encyklopedie bulharské onomastiky (autoři **T. Balkanski, K. Cankov**).¹⁷⁾ V podstatě se jedná o abecední slovník onomastických termínů se zvláštním zřetelem na bulharskou onomastiku, včetně bohaté bibliografie – nepochybně jde o velmi záslužné dílo, na něž bulharská jazykověda dlouho čekala. V hesláři jsou zastoupeni i významní bul-

---

¹¹⁾ С. Райчевски, Местните имена в Малкотърновско, Велико Търново 2012.

¹²⁾ К. Цанков, Местните имена в Никополско, Велико Търново 2010.

¹³⁾ Д. Лалчев, Местните имена в Тополовградско, Велико Търново 2010.

¹⁴⁾ Г. Христов, Топонимията като отражение на етнорелигиозните процеси в Родопите, Велико Търново 2010.

¹⁵⁾ Т. Балкански, Тутракан, Велико Търново 2011.

¹⁶⁾ Л. Селимски, Фамилни имена от Северозападна България. Влашки елемент, Katowice 2006.

¹⁷⁾ Т. Балкански – К. Цанков, Енциклопедия на българската ономастика, Велико Търново 2010.

harští onomastikové (a jejich vybraná bibliografie). Podobně publikace o vlastních jménech v Bulharsku (**L. Dimitrovová-Todorovová**)¹⁸⁾ je de facto úvodem do bulharské onomastiky, tj. základní příručkou pro zájemce o ni. Zabývá se třemi velkými tématy: 1) onomastikou jako vědou o vlastních jménech a jejím vývojem v Bulharsku; 2) analýzou vlastních jmen; 3) problémy bulharské onomastiky. Kniha o seznamech bulharských sídel jakožto zdrojích pro výzkum (**P. Michajlov**)¹⁹⁾ je teoretickou příručkou k tzv. Seznamům sídel (soupis názvů všech osad v Bulharsku, včetně demografie a počtu obyvatel atd.). Také ona má tři tematické okruhy: 1) seznamy sídel jako důsledky pro vědu; 2) korpus (výchozích) seznamů sídel (jeho zdroje sahají od roku 1885 do roku 2005); 3) tzv. praktickou kontrolu dat. Onomastické studie **L. Selimského**²⁰⁾ obsahují 28 statí v bulharštině, resp. v polštině (především z antroponymie, zčásti také ze zoonymie a toponymie). Zajímavá je pro nás především stať o jménu Венцеслав (Václav) a jeho derivátech v bulharské antroponymii a také studie o tzv. katolickém komponentu bulharských antroponym, dále o původu příjmení Янчик (Jančík) (problematika slovenské a české složky bulharských příjmení), o původu a významu 60 bulharských příjmení a také o příjmeních z názvů profesí souvisejících s živočišnou výrobou. A konečně dvě knihy zabývající se současným stavem a problémy bulharské onomastiky²¹⁾ jsou sborníky onomastických studií (zpracované kolektivem autorů). První z nich je věnován 90. výročí narození prof. N. Kovačeva a obsahuje přes padesát statí a studií (úvodní oddíl je věnován prof. Kovačevovi, většina dalších statí se týká onomastiky a v jejím rámci hlavně antroponymie). Druhý sborník zahrnuje opět přes padesát statí a studií, znovu většinou z oblasti onomastiky, a je věnován sedmdesátinám prof. L. Selimského. Mezi nejzajímavější příspěvky v první knize patří studie o vlastních jménech v polských a bulharských překladech Evangelíí (**autorka J. Mleczková**), o současných rodných jménech v Rumunsku a Bulharsku (**I. Burciová**), o rumunských přezdívkách politiků (**A. Gioroceanuová**) a o původu 60 příjmení (**L. Selimski**). Ve druhé knize jsou zajímavé např. studie věnované dnešním kritériím pro výběr osobního jména v Bulharsku (**K. Kolevová**), současným tendencím ve volbě rodných jmen v Polsku (**M. Mikolajchaková, P. Borowiak**) a jménům bulharských politiků jako objekt jazykové hry (**L. Conevová**). Obě knihy jsou doplněny černobílými fotografiemi.

---

¹⁸⁾ Л. Димитрова-Тодорова, Собствените имена в България. Изследвания, анализ, проблеми, София 2011.

¹⁹⁾ П. Михайлов, Списъците на населените места като извори за научни изследвания, Пловдив 2010.

²⁰⁾ Л. Селимски, Етюди по ономастика – Studia onomastyczne, Велико Търново 2012.

²¹⁾ Състояние и проблеми на българската ономастика 10, Велико Търново 2010; Състояние и проблеми на българската ономастика 11, Велико Търново 2010.

Jak je vidět, výběr nové bulharské onomastické literatury je velice bohatý a lze v něm najít množství zajímavých informací, které budou určitě podnětné i pro českou onomastiku.